

Er zit muziek in taalonderwijs

Auteur: Maarten Dessing **Fotograaf:** Monique Kooijmans **Datum:** 16/5/2019

De mogelijkheden om taal- en muziekonderwijs zinvol te laten samenwerken zijn legio. Maar hoe doe je dat? De Taalunie en LKCA, het landelijk kennisinstituut voor cultuureducatie en -participatie, onderzoeken dat.

Taal en muziek in het onderwijs kunnen elkaar versterken. Denk aan het verschil tussen korte en lange klanken dat kinderen in groep 3 leren. 'Als de leraar een nieuwe woordkaart ophangt, kun je de kinderen een instrument laten pakken waarvan de klank dezelfde lengte heeft. Bij 'boom' bijvoorbeeld een bekken, bij 'vis' een woodblock', zegt Benno Spieker, muziekdocent aan het ArtEZ conservatorium in Enschede. 'Op die manier trainen ze tegelijkertijd hun muzikaal oor.'

En dat is maar één manier waarop taal- en muziekonderwijs zinvol kunnen samenwerken. Taal en muziek bestaan allebei uit betekenisvolle klanken, vertelt schoolbegeleider Hieke van Til van stichting Taalvorming. 'Bij taal wordt gewerkt aan doelen zoals begrijpend luisteren en vloeiend spreken. Die doelen kunnen misschien meer kinderen behalen – en ook makkelijker – als de leraar meer gebruik maakt van de kennis die muziekdocenten hebben van klankgerelateerde leerdoelen.'

Ook gaat het niet alleen om taalverwerving. Literatuuronderwijs heeft net zo goed baat bij gecombineerde lessen, denkt Sander Bax, universitair hoofddocent aan de Tilburg University. 'Leerlingen die voor het eerst poëzieonderwijs krijgen, denken: waarom zo moeilijk? Waarom zeggen ze het niet gewóón?' Door aan te haken bij popmuziek waarin ze wél geïnteresseerd zijn, kun je ze leren dat je taal ook anders en creatiever kunt inzetten.'

Samenwerking tussen vakken

Het is daarom vanzelfsprekend dat de Taalunie samen met het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie Amateurkunst (LKCA) wil bekijken welke mogelijkheden er allemaal zijn voor een samenwerking tussen taal- en muziekonderwijs. Er is inmiddels een Nederlands-Vlaamse expertbijeenkomst geweest met een gevarieerde groep betrokkenen uit het muziek- en taalonderwijs. Op basis daarvan gaan de twee organisaties nu als eerste stap bestaande kennis over dit onderwerp in het primair onderwijs inventariseren en analyseren.

Dit project komt niet uit de lucht vallen. De samenwerking tussen vakken is al langere tijd actueel in het onderwijs. In Nederland is er veel aandacht voor bij de herziening van het curriculum waar teams van leraren en schoolleiders sinds vorig jaar onder de noemer Curriculum.nu aan werken. Samenwerking tussen vakken wordt gezien als een kans om leerstof betekenisvoller aan te bieden aan leerlingen, en biedt ook mogelijkheden om de werklast voor docenten terug te dringen.

De Taalunie pleit al langer voor een goede samenwerking tussen vakken en ziet daarin ook mooie kansen voor het onderwijs Nederlands. In *ledereen taalcompetent*, waarin de organisatie twee jaar geleden haar visie op het onderwijs van het Nederlands in de 21e eeuw neerlegde, wordt gepleit voor 'maximale integratie van leerdoelen die leiden tot taalontwikkeling en taalcompetentie'. Anders gezegd: de ontwikkeling van taalcompetentie is zó belangrijk dat elke leraar, ongeacht zijn vak, daar een bijdrage aan zou moeten leveren.

Vanuit de taalkant lijkt men voor samenwerking eerder naar de zaakvakken te kijken, vertelt beleidsmedewerker Folkert de Vriend van de Taalunie. Maar ook in een samenwerking met een kunstvak zoals muziek liggen veel kansen voor zinvolle taaltaken.

De onderwijstijd is per definitie beperkt. En dan hebben onze vakken niet de hoogste prioriteit', zegt specialist onderzoek cultuureducatie Vera Meewis van het LKCA. 'Dan is het beter om niet te concurreren op onderwijstijd, maar om slimme combinaties te zoeken.'

Heldere verbinding

In het veld is veel enthousiasme voor de plannen rond de samenwerking tussen taal- en muziekonderwijs. Dat bleek op de expertbijeenkomst in februari, waar de deelnemers nadachten over de verschillende manieren waarop deze ambitie kan worden gerealiseerd. Er werden verschillende visies besproken. Van het aanhaken bij de logische verbinding van taal en muziek vanuit ontwikkelingspsychologisch perspectief tot het verzamelen van concrete voorbeelden van lessen waarin de schotten op een succesvolle manier zijn weggehaald.

Ook Bax ziet een evidente connectie. Hij wijst als lid van het Meesterschapsteam Nederlands dat nadenkt over de verandering van het schoolvak op de middelbare school, op de grote opdrachten van Curriculum.nu. 'Een daarvan is het experimenteren met taal en taalvormen om het creatieve proces te stimuleren. Daar is een duidelijke overlap. Laat leerlingen zelf teksten schrijven, maar ook muziek componeren of teksten voor liedjes.'

Spieker, bestuurslid van de Vereniging Leraren Schoolmuziek (VLS) en projectmanager bij de Stichting Méér Muziek in de Klas, wil wel waakzaam zijn voor een zekere onbalans. 'Integratie moet twee kanten op werken. Het kan niet zo zijn dat muziek alleen wordt ingezet ter ondersteuning van taalonderwijs. Ik ken een methode Engels met veel liedjes, maar de ritmes zijn te ingewikkeld of de toonzetting is te laag voor kinderen. Dan misbruik je muziek om andere lessen op te leuken.'

Hij steunt daarom het pleidooi, dat ook op de expertbijeenkomst werd gehouden, om niet lukraak te combineren, maar een heldere verbinding te maken met de doelen van taal- en muziekonderwijs. Die verbinding zou moeten leiden tot een gecombineerde leerlijn – inclusief daarvan afgeleide methodes en lessen – die kan worden gesplitst in aparte leerlijnen voor taal en muziek. Zo hebben docenten taal of muziek zicht op wat het andere vak beoogt, en toch voldoende ruimte voor de specifieke doelen van hun eigen vak.

Toolbox met bouwstenen

De Taalunie en het LKCA concentreren zich nu eerst op het primair onderwijs, vertelt De Vriend. Op drie niveaus willen ze de mogelijkheden van de combinatie in kaart brengen. Op het niveau van didactiek, op het niveau van leerplannen en op het niveau van individuele lessen. Hierdoor wordt inzichtelijk waar samenwerking waardevol is en het taal- en muziekonderwijs elkaar kunnen versterken.

'Je kunt niet van docenten verwachten dat ze zelf uit mogelijke methodes alle lijntjes gaan samenbrengen,' zegt Meewis. 'Dat is niet te doen. Door een soort open *toolbox* met bouwstenen te maken kun je wel handvatten bieden om als ontwerper aan de slag te gaan met combineren. Wat in die toolbox moet zitten – dus wat werkt om de combinatie muziek en taal te maken – gaan we nu met de Taalunie onderzoeken.'

Contact

Wilt u kennis over deze combinatie delen? Neem dan contact op met [Folkert de Vriend](#) of stuur een mail naar [Chantal de Bonth](#) of [Vera Meewis](#) van LKCA.

Taal en cultuur

Reactie toevoegen

Uw naam

Reactie *

Voor een goed verloop van de reacties op onze berichten, hanteren we enkele [spelregels](#). Publicatie van uw reactie vindt plaats na beoordeling door de redactie op deze spelregels.

Opslaan

Standaardtaal

Nederlands, taalvariëteiten en andere talen

Onderwijs Nederlands binnen het taalgebied

Onderwijs Nederlands wereldwijd

Taal en cultuur

Blijf op de hoogte!

Uw e-mailadres:

Ik geef toestemming dat de Taalunie mijn gegevens verwerkt.

[Privacyverklaring Taalunie](#)

Aanmelden nieuwsbrief

[Eerder verschenen artikelen](#)